

21067 SOCIOLOGIA DEL TREBALL

Curs 2009-2010

Professorat: Antonio Martín Artiles (Grup 01) i Pilar Carrasquer (Grup 51)

1. OBJECTIUS

L'assignatura pretén afavorir el coneixement i la reflexió crítica al voltant del treball, entès en un sentit ampli, en el marc de les societats desenvolupades contemporànies. S'entén el treball com una relació social que defineix situacions i processos de desigualtat. Interessa, doncs, posar de manifest les distintes dimensions socio-organitzatives que emmarquen el treball i l'activitat laboral, els grups i actors socials que hi participen i les seves estratègies. Finalment, el domini de les eines i fonts estadístiques i documentals bàsiques sobre la matèria, també constitueix un objectiu central de l'assignatura. Aquests objectius lligats al contingut específic de la matèria, es complementen amb la finalitat de promoure la capacitat d'aprenentatge autònom i cooperatiu de l'alumnat.

2. TEMARI

INTRODUCCIÓ

Perspectives i enfocaments. Un diàleg interdisciplinari. Sociologia del Treball. Sociologia Industrial i de l'Empresa. Sociologia de les Relacions Industrials. Sociologia Econòmica.

El objecte de la Sociologia del Treball. La pluralitat de significats del treball. La construcció social del treball: el treball en les diferents cultures. El concepte de treball en els clàssics: Marx (alienació), Durkheim (anomia) i Weber (racionalització). Treball i ocupació: models històrics. 5. La reconceptualització del treball avui.

Marc conceptual: Definició de treball, ocupació i professió. Definicions i mesures estadístiques de l'ocupació (EPA, INEM i d'altres fonts).

PRIMERA PART: DIVISIONS DEL TREBALL

Divisió tècnica del treball. Racionalització del treball en el capitalisme. Divisió tècnica: tesi del control *versus* tesi de la productivitat. Els principis del taylorisme i del fordisme. Implicacions socials, sindicals i laborals del taylorisme- fordisme: norma d'ocupació, drets ciutadania social i cohesió social.

Divisió sexual del treball. Treball productiu i treball reproductiu. Gènere i desigualtat en el mercat de treball. Producció i reproducció com àmbits interdependents. Models de reproducció en el capitalisme avançat.

Divisió Internacional del Treball. Teories del desenvolupament i de la modernització. Asimetries entre centre i perifèria. Globalització i efectes sobre la ocupació.

SEGONA PART: SOCIOLOGIA DE L'OCUPACIÓ I MERCAT DE TREBALL

L'objecte de la Sociologia de l'ocupació. Un diàleg entre sociologia i economia. El diàleg entre economia i sociologia en relació al mercat de treball. Definició del mercat de treball en la teoria econòmica clàssica i neoclàssica. Els límits de la teoria neoclàssica. Teories institucionalistes i marxistes del mercat de treball. Les bases teòriques de la segmentació.

Les transformacions en el model d'ocupació fordista. La crisi del fordisme. El qüestionament de la centralitat del treball productiu. Rigidesa i flexibilitat jurídic- institucional del fordisme. La crisi de la relació salarial fordista, precarització de l'ocupació.

Qualificació i formació professional en el marc de les transformacions del treball productiu. Canvis en els models d'empresa i formes de treball. La visió optimista del capital humà. Crítiques: teories de la reproducció i credencialisme. Models organitzatius i qualificacions: l'estat de la qüestió avui.

Polítiques d'ocupació a Espanya i a la Unió Europea. L'evolució de l'ocupació entre 1975-2003: característiques de les principals etapes. Els factors contingents de les polítiques d'ocupació. Els *Quatre Pilars* i les directives sobre l'ocupació de la UE. La inserció de les dones al mercat de treball. La posició social dels actors en les polítiques d'ocupació.

CONCLUSIONS

Tendències de la sociologia del treball.

Reptes i línies d'investigació en la sociologia del treball.

3. CRITERIS D'AVALUACIÓ

L'avaluació habitual de l'assignatura es planteja en forma d'**avaluació continuada**. Excepcionalment s'ha previst la possibilitat d'una avaluació tradicional (examen final directe) pels casos raonats d'impossibilitat de seguiment quotidià de l'assignatura.

- a) **Pràctica 1: Treball conceptual.** Definició conceptes bàsics de l'assignatura. Treball en grup però subjecte a control **individual**. 15% nota final de curs.
- b) **Pràctica 2: Presentació i discussió textos bàsics.** Identificació conceptes, recensió i comentari crític en **grups petits**. Requereix presentació escrita i discussió en plenari (3.000 paraules). Els seminaris tindran una periodicitat setmanal. Les referències dels textos a presentar es penjaran del campus virtual. 20 % nota final.
- c) **Pràctica 3. Assaig de curs** sobre un aspecte central i transversal a l'assignatura (treball en petit grup). Lliurament del text el darrer dia de classe (5.000 a 7.000 paraules). 30% nota final de curs.
- d) **Examen- control de lectures:** individual. 35% nota final.

L'assistència a classe és obligatòria (fins a 1 punt per assistència al 80% de les classes)

4. BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA Bàsica

Castillo, Juan José (1996) *Sociologia del trabajo. Un proyecto docente*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas.

Garza. Enrique de la (2000). *Tratado Latinoamericano de Sociología del Trabajo*. México: Fondo Cultura Económica.

Köhler-H.D., Martín Artilles, A.. (2005) *Manual de la sociología del trabajo y de las relaciones laborales*, Madrid: Delta Ediciones.

Miguélez, F.; Prieto, C. (1999). *Las relaciones de empleo en España*. Madrid: Siglo XXI.

Santos Ortega, J.A. ; Poveda, R. (2001): *Trabajo, empleo y cambio social*.Valencia: Tirant lo Blanc.

Watson, T. (1995): *Trabajo y sociedad*. Barcelona: Ed. Hacer.

Prieto, C. (Ed.) (2007) *Trabajo, género y tiempo social*. Madrid-Barcelona: Ed. Complutense- Ed. Hacer.

BIBLIOGRAFIA SUGGERIDA PER A LA CRÍTICA I ASSAIG

Alonso, L.E. (2000). *Trabajo y postmodernidad: el empleo débil*. Madrid: Ed. Fundamentos.

Agulló, Esteban (2001). "Entre la precariedad laboral y la exclusión social: los otros trabajos, los otros trabajadores." [En Agullo, E. (coord): *Trabajo, individuo y sociedad*. Madrid: Pirámide.

Bauman, Z. (2000). *Trabajo, consumismo y nuevos pobres*. Barcelona: Gedisa.

Beck, U. (2000): *Un nuevo mundo feliz*. Barcelona: Paidós.

Boltanski, L. Chiapello, E. (2002). *El nuevo espíritu del capitalismo*. Madrid: Akal.

Borderías, C.; Carrasco, C.; Alemany, C. (comp.1994) *Las mujeres y el trabajo. Rupturas conceptuales*. Madrid-Barcelona: Icaria-FUHEM

Castel, R. (1995). *La metamorfosis de la cuestión social*. Barcelona: Paidós.

Castells, M. (1996). *La era de la información*. Madrid: Alianza Editorial.

Castillo Mendoza, C.A. (coord.1999). *Economía, organización y trabajo*. Un enfoque sociológico. Madrid: Pirámide.

Carnoy, M. (2000). *El trabajo flexible*. Madrid: Alianza Editorial.

Coriat, B. (1981). *El taller y el cronómetro*. Madrid: Siglo XXI.

Cortina, Adela (2001). *Ciudadanos del mundo*. Madrid: Alianza Editorial.

Dickinson, J.; Emler, N. (1987). "Los nuevos conceptos de trabajo." [En Hartley, J.F. (coord.): *Relaciones Laborales. La psicología de la influencia y del control en el trabajo*. Madrid: MTSS]

Fernández Steinko, A. (2002). *Experiencias participativas en economía y empresa*. Madrid: siglo XXI.

Gorz, A. (1995). *La metamorfosis del trabajo*. Madrid: Sistema.

Handy, C. (1986). *El futuro del trabajo*. Barcelona: Ariel.

Hyman, R. (2000). *Understanding unions*. London: Sage.

Kern, M. Schumann, M. (1988). *El fin de la división del trabajo*. Madrid: Ariel.

Maruani, M.; Rogerat, Ch., Torns, T. (dirs.) (2000) *Las nuevas fronteras de la desigualdad. Hombres y mujeres en el mercado de trabajo*. Barcelona: Icaria.

Meda, D. (1998). *El trabajo. Un valor en peligro de extinción*. Barcelona: Gedisa.

Muñoz Bustillo, R. (ed.2000). *El estado de bienestar en el cambio de siglo*. Madrid: Alianza Editorial.

O'Brien, Gordon E. (1987). "La evolución del sentido del trabajo." [En Hartley, J.F.(coord.): op. cit.]

Offe, C. (1992). *La sociedad del trabajo*. Madrid. Alianza Editorial.

Perdiguerro, T.G.(2003). *La responsabilidad social de la empresa en un mundo global*. Barcelona: Anagrama.

Polanyi, K. (1989). *La gran transformación*. Madrid: La Piqueta.

Pollert, A. (1993). *¿Adiós a la flexibilidad?*. Madrid: MTSS.

Rifkin, J. (1997).. *El fin del trabajo* Barcelona: Paidós.

Ritzer, G. (1995). *La McDonalización de la sociedad*. Barcelona: Ariel.

Recio, A. (1997). *Trabajo, personas y mercados*. Barcelona- Madrid: FUHEM-ICARIA.

Rodríguez, Jorge (2001). *Capitalismo flexible y Estado del Bienestar*. Granada: Comares.

Sennett, R. (2000). *La corrosión del carácter*. Barcelona: Anagrama.

Serrano, Amparo y otros (2001). "La experiencia subjetiva del trabajo en una sociedad en transformación." [En Agulló, Esteban (coord.): *Trabajo, individuo y sociedad*. Madrid: Pirámide.]

Touraine, A. (1985). *El retorno del actor*. Barcelona: Gedisa.